

Nr 48.

Af herr **Kristensson**, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående dödsstraffets upphäfvande.

Spörsmålet om dödsstraffets borttagande ur vår strafflag har varit en af de frågor, som gång på gång kommit på Riksdagens bord under den tidsperiod, vid hvilken de detta år aflösta rösträttsbestämmelserna tillämpats. Vid den första riksdag, som var sammansatt efter nämnda grunder, biföll Andra kammaren med omkring dubbel majoritet ett förslag om detta straffs afskaffande, och i den Första voro afslagsrösterna endast *en* flera än bifallsrösterna. Förut hade bondeståndet för sin del år 1863 beslutat straffets upphäfvande och ett par år senare dess suspenderande. Att tälja röstsiffrorna vid voteringarna i denna fråga efter år 1867 vore detsamma som att uppvisa, hur skiftande under olika tider Riksdagens syn varit på denna ömtåliga strafflagsfråga. Här må endast erinras om, att den sista uppsättningen i Andra kammaren efter de gamla valgrunderna enhälligt år 1909 tillstyrkte en i Andra kammaren af 49 ledamöter framförd motion om hemställan till Kungl. Maj:t att taga »i öfvervägande frågan om dödsstraffets borttagande ur allmänna strafflagen samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill detta öfvervägande kunde föranleda», under det att Första kammaren efter ett afstyrkande yttrande af en ledamot utan votering afslog densamma.

I år äro Riksdagens båda kamrar betydligt annorlunda sammansatta, hvilket enbart detta utgör ett tillräckligt skäl för motståndarna till detta i deras tycke barbariska straff att ånyo förelägga det till Riksdagens pröfning samtidigt som det utgör en förhoppning om att utgången af frågans behandling måhända kan bli en ännu lyckligare än år 1867. Visserligen är vår strafflag föremål för omarbetning, men en ändring i denna strafform torde ej i ringaste mån föregripa den blifvande reformeringen af strafflagen i dess helhet, hvilket bland annat framgår däraf, att den person, som fått sig förelagdt att utarbete förslag till ny strafflag, efter det han erhållit detta uppdrag yrkade bifall till ofvannämnda motion af år 1909. Å andra sidan

kan ett bifall till denna motion medföra, att dödsstraffets bibehållande icke behöfver fördröjas till den ännu ovissa tidpunkt, då den ifrågasatta reformeringen af hela strafflagen kan komma till stånd.

Striden mot dödsstraffet har förts med större eller mindre skärpa alltifrån Beccaria framslungade sina världsberömda anklagelser. Argumenten för och emot har växlat för olika tider och individer. I en motion kan jag lika litet söka ingå på en skildring häraf som på en redogörelse för svenska statsrättslärdens och intresserades arbete på detta straffs bekämpande, om än i detta sammanhang icke bör förglömmas den tacksamhet, som reformvännerna alltid måste stå till justitierådet Olivecrona. Ej heller vill jag återkalla i minnet de svenska lagar, där hot mot lifvets förlust med eller utan grymma kvalificerade dödsstraff återfinnas på hvar och hvarannan sida, om än det kunde ha sitt stora intresse att erinra om dessa bestämmelser, till stor del hart när ofattbara för vår tids människor, hvilka näppeligen ana, att exempelvis en Gustaf II Adolf föreskref, att den som dödade en älg eller en svan skulle mista lifvet. Jag skall också afhålla mig från att relatera, i hvad mån detta straff trängts tillbaka eller huru det vid senaste strafflagsreform fick karaktären af ett straff på afskrifning — jag skall endast angifva några af de för mig viktigaste skälen för detta straffs fullständiga borttagande.

De flesta äro numera ense om, att straffet icke bör betraktas som ett utslag af hämnd eller vedergällning från samhällets sida utan fastmera afse å ena sidan den brottsliges förbättring och å andra sidan rättsordningens upprätthållande. Dödsstraffsparagraferna i vår lag minna om forna tiders vedergällningslära och uppfattas i vida kretsar som ett kvarvarande uttryck för denna nu allmänt förkastade rättsåskådning. Det bör vara för lagstiftarne angeläget att icke utan de starkaste skäl bidra till fortlevandet af en med vår tid oförenlig straffrättsprincip.

Såsom hufvudskäl för dödsstraffets bibehållande anför lagutskottet i sitt senaste utlåtande i ärendet, att detta straff är »fortfarande i vårt land behöfligt» som »ett sista medel att uppehålla rättens och statens auktoritet». Utskottet anför inga närmare skäl för detta påstående, mot hvares bärighet starka erfarenhetsbevis kunna andragas. Historien visar, att »rättens och statens auktoritet» icke var större under tider, då blodet flöt i strömmar från schavotterna, än under de tider, då dödsstraffet användes mindre, till och med endast i undantagsfall, att man har samma erfarenhet uti stater, som tidvis haft detta straff, tidvis haft detsamma afskaffadt, ja, att man icke kan påvisa större rättssäkerhet eller statsauktoritet i de länder, som fortfarande har det kvar, än i de länder, där det helt och hållet är afskaffadt eller också icke tillämpas. Om nu erfarenheten ger

ett sådant vittnesbörd, och härför stå framstående rättslärd, borde detta skäl icke vara tillräckligt för dödsstraffets bibehållande.

Här nämnda skäl sammanhänger med åsikten om detta straff som ett *skydd för staten och dess medborgare*, ett skäl som äfven vidröres i samma utskotts utlåtande. I vårt land behandlas tvenne brottslingar, som begått enahanda med dödsstraff belagda förbrytelser, olika, ifall läkarna förklara den ene hafva vara vid brottets begående i besittning af förståndets fulla bruk, men den andre »beröfvad förståndets bruk». Den senare intages på en sinnessjukanstalt, den förre dömes till döden och afrättas, så vida icke förmildrande omständigheter medverka till afdömande af ett mildare straff eller till benådning. Exempel visa, att den på hospitalet intagne sinnessjuka kan vara en vida farligare person än den brottsling, som fått halsuggning på sin lott. Det synes, att om skyddet för samhället, medborgarne, särskildt cellbevakningspersonalen, vore tillräckligt mot den farligaste sinnessjuka förbrytare, samma skulle vara förhållandet beträffande den dödsdömde. För öfrigt är »skyddet» en teknisk fråga, hvars lösning i vår tid icke bör möta alltför stora svårigheter, ifall den icke redan är löst.

Dödsstraffets afskaffande bereder en »ofantlig lättnad» åt rättskipningen, hvilket påvisades af professor Thyren i hans anförande i Andra kammaren år 1909. »Man undviker nämligen» — för att citera ett par rader — »alla tvister, som uppstå därigenom att psykiatrien, ju längre den går framåt, medför mer och mer olika meningar, om den eller den dödsdömde verkligen var tillräknelig eller icke, om han borde behandlas med bila eller å kriminalasyl. Dessa tvister äro så mycket ledsammare, som lagskipningen med sina organ drages in under folkstämningen.»

Dödsstraffet verkar *afskräckande* på brottslingar, påstå försvararna, och vid denna frågas senaste behandling i Första kammaren, anfördes, hvad mördaren Hjert, kort innan han fördes till stupstocken, yttrat till en prästman, som ett starkt bevis på denna teori. Men den sinnesbeskaffenhet, hvari en dödsdömd befinner sig, är så helt olika mot den, som besjälade honom vid brottets utöfvande, att dylika utsagor icke kunna tillmätas någon afgörande betydelse. Ej heller ha anhängarna af dödsstraffet kunnat åberopa erfarenhet ur historien för afskräckningsteorien. Är denna icke giltig, så talar detta för straffets borttagande.

Vi ha ett icke alltför långt tillbaka liggande exempel på att tvenne dödsdomar gingo i verkställighet under trycket af den stämning, som en tredje brottslings dåd utöfvade (Nordlund). Att *benådningens utöfvande* kan bero på tillfälliga stämningar eller uppfattas beroende därpå, synes mig jämväl utgöra ett skäl för dödsstraffets afskaffande.

Den förhårdade brottslingen kan genom *ihärdigt nekande* undgå dödsstraff, medan en mindre förhårdad brottsling kan just på grund af en *öppen bekännelse* inför domstolen eller fängelsemyndigheterna få låta sitt lif, och detta isynnerhet om stämningen i landet förut är af annan orsak upprörd. Att något sådant icke är uppkonstrueradt utan äger stöd i verkligheten, torde kriminalhistorien kunna ge exempel på. Vid sådant förhållande kan dödsstraffets ändamål att träffa de gröfsta brottslingarna anses förfeladt — ännu ett skäl till detta straffs borttagande.

Det är visserligen sant, att i vår svenska rättsskipning ligger stora garantier mot *justitiemord*, men härvidlag veta vi ingenting om, hur framtiden kan gestalta sig, lika litet som någon möjlighet till ändring af ett orätt ådömdt dödsstraff finnes, sedan detta gått i verkställighet. Justitiemord äro emellertid i åtskilliga andra stater icke uteslutna. De mindre staterna ha gått i spetsen för dödsstraffets afskaffande. Kunde vi i Sverige genom att sluta oss till deras led bidra till att de större staterna följde exemplet, så hade vi därmed säkerligen också bidragit till justitiemordens inskränkande och gjort rättvisan och framåtskridandet en icke alltför obetydlig tjänst.

Ej heller bör vid denna frågas bedömande alldeles förbises den *förfärande och pinsamma plikt*, som närvaron vid en afrättning är för officianterna. Kan samhället utan risk fritaga sina tjänstemän från dylika hemska uppdrag, så bör det icke dröja därmed.

Jag tillåter mig alltså hemställa,

att Riksdagen ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte taga i öfvervägande frågan om dödsstraffets borttagande ur allmänna strafflagen samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill detta öfvervägande kan föranleda.

Stockholm den 23 januari 1912.

Emil Kristensson.

I motionens syfte instämma:

O. H. Waldén.

P. E. Hedström.

J. R. Sundström.

G. Nic. Torgén.

Olof Jonsson.

Ing. Bergman.

D. Viklund.

G. F. Lundgren (Björna).

H. M. Hallén.

Rob. Karlsson.

Carl Jansson.

Hjalmar Wiik.

<i>Erik Röing.</i>	<i>Oscar Bogren.</i>	<i>K. M. Andersson.</i>
<i>Bernh. Eriksson.</i>	<i>Per Tysk.</i>	<i>J. E. Berglund.</i>
<i>Rickard Sandler.</i>	<i>C. R. Jansson.</i>	<i>G. A. Rundgren.</i>
<i>Joh. Andersson.</i>	<i>Edv. Uddenberg.</i>	<i>Viktor Larsson.</i>
<i>And. Anderson.</i>	<i>Emil Molin.</i> (Dombäcksmark.)	<i>C. Wallentin.</i>
<i>Carl O. Strid.</i>	<i>Ivar Sjöstrand.</i>	<i>Olof Nilsson.</i>
<i>F. W. Thorsson.</i>	<i>Ulrik Leander.</i>	<i>Nils Larsson.</i>
<i>Martin Holmström.</i>	<i>Lars Borggren.</i>	<i>Oskar Kloov.</i>
<i>Sv. Bengtsson.</i>	<i>Sven Linders.</i>	<i>Axel Sterne.</i>
<i>Värner Rydén.</i>	<i>Magnus Bengtsson.</i>	<i>Gust. Nilsson.</i>
<i>Thure Widlund.</i>	<i>Sven Persson.</i>	<i>Karl Starbäck.</i>
<i>Nils Persson.</i>	<i>Ernst Hage.</i>	<i>E. F. Hellberg.</i>
<i>E. A. Leksell.</i>	<i>Johan Jönsson</i>	<i>E. C. Kropp.</i>
<i>A. J. Christierson.</i>	<i>C. Winberg.</i>	<i>Adolf Molin.</i>
<i>Eric Björnberg.</i>	<i>Karl Martin.</i>	<i>G. W. Källman.</i>
<i>Ernst Söderberg.</i>	<i>K. A. Borg.</i>	<i>Herm. Lindqvist.</i>
<i>Carl Lindhagen.</i>	<i>J. A. Ingvarsson.</i>	<i>Johan Forssell.</i>
<i>J. A. Wallin.</i>	<i>Nils Helger.</i>	<i>N. A:son Berg.</i>
<i>Adolf Janson,</i>	<i>Knut Tengdahl.</i>	<i>Gustaf Strömberg.</i>
	<i>A. J. Bärq.</i>	
